

Tiina Elo vihr

Kirjallinen kysymys vale- ja pakkoyrittäjyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa linjataan, että hallitus vähentää mahdollisuuksia naamioida työsuhteita yritystoiminnaksi luomalla laskutuspalveluyrityksille rekisteröitymisvelvollisuus sekä velvollisuus tunnistaa asiakkaansa heidän rekisteröityessään vahvan tunnistautumisen tekniikalla. Lisäksi hallitus pyrkii edistämään palkkatyön ja yrittäjämuotoisen työn parempaa yhteensovittamista sekä tunnistamaan yrittäjyyden uusia muotoja ja niiden haasteita.

Yksi keskeinen yrittäjyyteen ja erityisesti alustatalouden kasvuun liittyvä ongelma on työnantajan puolelta tapahtuva painostus tai pakko naamioida tosiasiallinen työsuhde yrittäjyydeksi. Verohallinnon mukaan vale- tai pakkoyrittäjyyden tarkoituksena on työsuhteen naamioiminen ammatinharjoittamiseksi, jotta välttyttäisiin työ-, sosiaali- ja verolainsäädännön velvoitteilta. Työ on sellaista, että se yleensä tapahtuu työsuhteessa ja työskentelyn ehdot osin muistuttavat työsuhteen työskentelyn ehtoja. Työn kuitenkin ilmoitetaan tapahtuvan yrittäjäasemassa ja osa yritystoiminnan riskistä siirretään työnsuorittajalle.

Näissä tapauksissa työntekijä toimii näennäisesti yrittäjänä, mutta todellisuudessa hän on kuitenkin työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa ja työskentelyn ehdot muistuttavat osin työsuhteen työskentelyn ehtoja. Työsuhteen naamioiminen yrittäjyydeksi voi hyödyttää työnantajaa, joka välttyy työ-, sosiaali- ja verolainsäädännön velvoitteilta, kun työntekijän työsuhde on määriteltä kyseenalaisin perustein yrittäjyydeksi.

Tällaisesta vale- tai pakkoyrittäjyydestä on Verohallinnon mukaan tullut yleinen harmaan talouden ilmiö ja pysyvä osa työperäistä hyväksikäyttöä. Esimerkiksi ulkomaisia työntekijöitä ja turvapaikanhakijoita käytetään erilaisissa työtehtävissä yrittäjän statuksella, jolloin vastuu työnantajavelvoitteista siirtyy keinotekoisesti työntekijälle. Korvaus työstä saattaa jäädä alle työehtosopimusten minimipalkan ja pahimmillaan teko voi täyttää esimerkiksi kiskonnantapaisen työsyrijännän tunnusmerkit. Työsuhteen naamioiminen yrittäjyydeksi näkyy erityisesti rakennusalalla, mutta myös esimerkiksi siivousalalla, autokorjaamoissa ja -pesuloissa sekä kausityöaloilla. Jotkut uuden talouden yritykset rakentavat koko liiketoimintamallinsa sen varaan, että työntekijät muutetaan kevytyrittäjiksi ja työnantajavelvoitteet kierretään näennäisen vapauden varjolla.

Julkisuudessa on ollut esillä ruokalähettiyhtiö Woltin tapaus, jossa korkein hallinto-oikeus katsoi 22.5.2025 antamassaan päätöksessä, että Woltin ruokalähettien työssä täyttyvät työopimuslain 1 luvun 1 §:n mukaiset työsuhteen tunnusmerkit, eli että Woltin ja sen lähettien välillä on työsuhde, vaikka lähettien työhön ei sovelletakaan työaikalakia. Wolt on kyseenalaistanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen ja hakenut sen purkua.

Kirjallinen kysymys KK 385/2025 vp

Verohallinnon mukaan ravintola-alalla on havaittu kasvava määrä työntekijöihin liittyvää vale-yrittäjyyttä. Havaintojen mukaan Suomessa toimii ravintoloita, joissa ei yrittäjän lisäksi työskentele muita virallisia työntekijöitä, mikä on ravintolan aukioloaikojen rajoissa mahdotonta. Verkossa toimivien virtuaaliravintoloiden, jotka toimittavat ruokaa ainoastaan lähettipalveluiden kautta, vaihtuvuus voi olla nopeaa tai samalla toimijalla voi olla useita y-tunnuksia. Ilman kiinteää myyntipaikkaa virtuaaliravintoloita on vaikeaa tai jopa mahdotonta valvoa.

Yhtenä keinona pakkoyrittäjyyteen puuttumiseksi on nostettu ammattiyhdistysliikkeen ryhmäkannеоikeus. Sen avulla voidaan paitsi tukea yksittäisiä työntekijöitä, myös torjua työvoiman polkumyyntiä ja vahvistaa reilua kilpailua työmarkkinoilla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä kaikilla keinoin hallitus vähentää mahdollisuuksia naamioida työsuhteita yritystoinnaksi ja

ovatko keinot hallituksen mielestä riittävän tehokkaita vale- tai pakkoyrittäjyyden torjumiseksi?

Helsingissä 12.11.2025

Tiina Elo vihr